

VAK-päivä

8.2.2022

Kimmo Kiiski

Tilannekuva

- Hallituksen esitys (220/2021 vp) on eduskunnan käsiteltävänä
- Liikenne- ja viestintävaliokunta antaa esityksestä mietinnön
- Lakivaliokunta antaa lausunnon seuraamuksista

- Asiantuntijoiden kuuleminen valiokunnissa on kesken
- Lain hyväksyminen

- Lain nojalla annetun asetuksen valmistelu käynnissä
- Tulee voimaan samanaikaisesti lain kanssa

Esityksen sisältö

- Uusi sääntelymalli
- Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen vaarallisten aineiden kuljetusten rajaaminen lain soveltamisalasta
- Yleiset turvallisuusperiaatteet vaarallisia aineita kuljettaessa
- Kuljetustoimintaan osallistuvien henkilöiden luotettavuuden varmistamisen laajentaminen
- Kuljettajan ja kuljetuksen suorittajan velvollisuuksien täsmentäminen tiekuljetuksessa
- Sanktioinnit

Uusi sääntelymalli

- Voimassa olevan VAK-lain ongelmat
 - Sääntelytaso, asetuksilla liikennemuotokohtaisesti säätäen
- Esitys harmonisoi kaikkien kuljetusmuotojen vaarallisten aineiden kuljetuksia koskeva sääntelyn yhdeksi kokonaisuudeksi
- Systematiikka pääosin kansainvälisten sopimusten systematiikka: laissa ensin säädettäisiin yleisistä vaatimuksista ja velvollisuuksista, sen jälkeen kuljetusten osapuolten velvollisuudet siten kuin kansainvälisissä sopimuksissa on määrätty
- Kansallisessa lainsäädännössä ei ole tarkoituksenmukaista muodostaa lähtökohdiltaan erilaista järjestelmää.

Uusi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki

1 luku: Yleiset säännökset

2 luku: Yleiset turvallisuusperiaatteet

3 luku: Luokitus, merkitseminen ja kuljetustiedot

4 luku: Kuljetuksen ja kuljetusvälineen
turvallisuusvaatimukset

5 luku: Pakkauksen, säiliön ja kontin
turvallisuusvaatimukset

6 luku: Tilapäinen säilytys

7 luku: Matkustaja, matkatavara ja lentoposti

8 luku: Vaarallisten aineiden kuljetukseen tarvittava
koulutus tai pätevyys

9 luku: Ajolupa tiekuljetuksessa

10 luku: Turvatoimet

11 luku: Kuljetuskiellot ja -rajoitukset

12 luku: Onnettomuudesta ja vaaratilanteesta tehtävät
ilmoitukset ja selvitykset

13 luku: Kuljetuksen osapuolten velvollisuudet huolehtia
kuljetuksen turvallisuudesta

14 luku: Velvollisuudet huolehtia kuljetettavan
painelaitteen vaatimustenmukaisuudesta

15 luku: Henkilöstön ammattitaito

16 luku: Turvallisuusneuvonantajan tehtävät ja koe

17 luku: Ajoneuvon VAK-ADR-hyväksyntöjä myöntävän
ja VAK-ADR-katsastuksia suorittavan pätevyys

18 luku: Tarkastuslaitokset

19 luku: Viranomaiset ja viranomaisten tehtävät

20 luku: Viranomaisten toimivaltuudet

21 luku: Poikkeusluvut- ja säännökset

22 luku: Hallinnolliset turvaamistoimet ja pakkokeinot

23 luku: Seuraamukset

24 luku: Erinäiset säännökset

25 luku: Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen vaarallisten aineiden kuljetusten rajaaminen lain soveltamisalasta

- Sotilaalliseen toimintaan tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvän erityismateriaalin kuljetukset lain soveltamisalan ulkopuolelle
- Vaarallisten aineiden kuljetusta ei ole sisällytetty EU:n lainsäädäntöön ja kansainvälisiin sopimusjärjestelmiin
- Seurausta kuljetettavan materiaalin ja toiminnan erityispiirteistä
- Rajaus koskisi myös tällaisia Suomessa tapahtuvia kansainvälisiä kuljetuksia

- Ei ole perusteltua, että siviiliviranomainen valvoo ja hallinnoi Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen kuljettamaa erityismateriaalia, koska kuljetuksiin liittyy esimerkiksi niiden suorituskykyyn liittyvää tietoa
- Siviiliviranomaisilta ei ole perusteltua nykyisessä toimintaympäristössä edellyttää osaamista, joita sotilaallinen materiaali edellyttää
- VAK-lain soveltamisalaan jäisi edelleen sellainen sotilas- ja turvallisuusviranomaisten toimintoja palveleva vaarallisten aineiden kuljetus, jonka toteuttaja on siviilitoimija ja jota valvoo siviiliviranomainen
- PLM valmistelee sotilas-VAK-lakia, jolla sotilaalliset kuljetukset voidaan suorittaa turvallisesti ja kaikissa olosuhteissa

Yleiset turvallisuusperiaatteet vaarallisia aineita kuljetettaessa

- Selvilläolovelvollisuus (5 §), huolellisuus- ja varovaisuusvelvollisuus (6 §) sekä kuljetuskielto (7 §)
- Periaatteet ohjaavat kaikkia kuljetuksen osapuolia ja toiminnanharjoittajia toimimaan lain mukaisesti ja ne ilmentävät järjestelmän keskeisimpiä arvoja, tavoitteita ja päämääriä
- Tarvitaan toimintasäännöiksi turvallisen ja sujuvan vaarallisten aineiden kuljetuksen takaamiseksi
- Periaatteet vaikuttavat myös siihen, miten lakia soveltavan voidaan olettaa tulkitsevan lain tai sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä
- Periaatteet sisältyvät myös voimassa olevaan VAK-lakiin

- Periaatteita ei sanktioitu uudessa VAK-laissa, ovat yleispiirteisiä
- ”Uudet” periaatteet toimivat apuna lain soveltamisessa ja oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa
- Ohjaavat säännösten ja määräysten soveltamista, tulkintaa tai täydentävät muita säännöksiä ja määräyksiä

Kuljetustoimintaan osallistuvien henkilöiden luotettavuuden varmistamisen laajentaminen

- Henkilöiden luotettavuuden varmistamiseksi käytettävistä menettelyistä säädetään turvallisuusselvityslaissa (726/2014)
- Laissa säädetään tehtävistä, joissa toimivista henkilöturvallisuusselvitys on mahdollista laatia
- Henkilöturvallisuusselvitys voidaan laatia perusmuotoisena, laajana tai suppeana.
- Pääsääntöisesti voi hakea selvityksen kohteen työnantaja tai se, jonka antamaa toimeksiantoa tai siihen kuuluvaa tehtävää selvityksen kohteen on tarkoitus hoitaa tai jota hän hoitaa.
- Laki ei velvoita työnantajaa hankkimaan turvallisuusselvitystä, mutta mahdollistaa sen

- Toiminnanharjoittajalle annettaisiin mahdollisuus suppean turvallisuus selvityksen tekemiseen henkilöille, jotka työskentelevät vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyvien tehtävien parissa
- Turvallisuus selvityslain 21 §:n muutos

Kuljettajan ja kuljetuksen suorittajan velvollisuuksien täsmentäminen tiekuljetuksessa

- Voimassa oleva VAK-laki ja sen nojalla annetut säädökset sisältävät tiekuljetuksia koskevia säännöksiä ajoneuvon kuljettajan velvollisuuksista, joista osa on yhteisiä kuljetuksen suorittajan kanssa
- ADR-sopimuksen määräykset sisältävät tiekuljetuksen eri osapuolten velvollisuudet, mutta määräyksissä ei ole eritelty erikseen kuljettajan velvollisuuksia
- Uusi VAK-laki ADR-sopimuksen mukaan
- Kaikkien kuljetuksen suorittajan palveluksessa olevien olisi suoritettava tehtävänsä laissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti ja heihin kohdistuisivat lainsäädännön ja määräysten vaatimukset tehtäviensä mukaisesti

Sanktioinnit

- Ei sanktiojärjestelmän kokonaisuudistus, ei muutoksia järjestelmän perusteisiin
- Purettaisiin blanko-säätelymalli, joka on ongelmallinen rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta
- Laaja ja ”raskas” luku seuraamuksista 23 luvussa
- Myös hallinnollisia sanktioita, koska ”järkevää”; liikennevirhemaksu (asiakirjojen mukana pitämistä koskevat rikkomukset) ja seuraamusmaksu (pakkausten, säiliöiden ja irtotavarakonttien markkinoille saattamista tai niiden omistamista tai käyttämistä koskevien velvollisuuksien noudattamatta jättäminen)
- Tukes ja STUK toimivaltaisista